

Právní aspekty správy výzkumných dat

9.10.2023, 9:00-16:30

Brno

Spolufinancováno
Evropskou unií

Cíl semináře

„Seminář právní aspekty správy výzkumných dat pro Vás přinese základní vhled do problematiky správy osobních údajů a navazujících právních režimů duševního vlastnictví. Seminář bude uveden krátkou kontextovou přednáškou, která zasadí právní aspekty správy výzkumných dat do různých kontextů, se kterými se účastníci mohou v rámci akademického prostředí setkat (projektové, komercializace apod.). Následovat budou dvě odborné přednášky (téma data a osobní údaje a data a duševní vlastnictví). Na závěr bude následovat shrnutí a závěrečná diskuse a zasazení teorie do praktických otázek a odpovědí.“

Program

- 9:00 – 10:00 Úvod a kontext
- 10:00 – 10:15 Coffee Break
- 10:15 – 12:15 Data a osobní údaje
- 12:15 – 13:15 Přestávka na oběd
- 13:15 – 15:15 Data a duševní vlastnictví
- 15:15 – 15:30 Coffee Break
- 15:30 – 16:30 Závěrečná diskuze, otázky a odpovědi

Přednášející

Lucie Smolka

Jakub Míšek

Jiří Marek

Úvod a kontext

Právní aspekty správy výzkumných dat

Jiří Marek

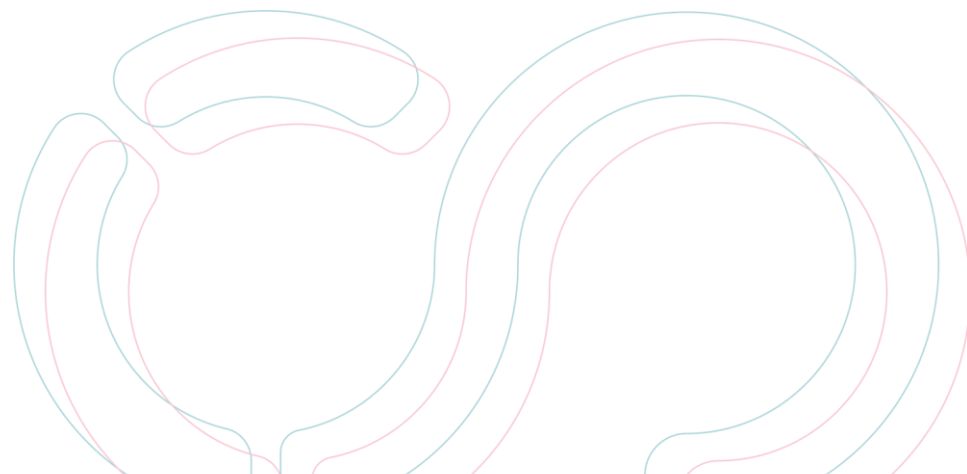
9.10.2023

Brno

Spolufinancováno
Evropskou unií

Kontext

Otevřený přístup k vědeckým informacím v ČR

*„Otevřený přístup k výsledkům výzkumu financovaného z veřejných zdrojů (tzv. Open Access) znamená poskytnutí **bezplatného a neomezeného online přístupu koncovému uživateli k vědeckým informacím** s možností dalšího opakovaného využití těchto informací. ‚Vědeckými informacemi‘ se rozumí **vědecké publikace a výzkumná data.**“*

-> V přípravě nová národní strategie (RVVI, podzim 2023).

Zdroj: Národní strategie otevřeného přístupu k vědeckým informacím (2017)

Otevřená výzkumná data

„... data v digitální podobě pocházející z výzkumných projektů (z experimentů, šetření a měření, a to včetně tzv. metadat [data, která poskytují informaci o jiných datech] a podrobností o zpracování dat) dostupná bez omezení online všem potenciálním uživatelům. Otevřený přístup k výzkumným datům zahrnuje možnost data volně používat, upravovat a sdílet kýmukoli k jakémukoli účelu.“

Zdroj: Národní strategie otevřeného přístupu k vědeckým informacím (2017)

Otevřená výzkumná data

*„Výzkumná data sdílená prostřednictvím otevřeného přístupu musí být úplná, snadno dostupná, strojově čitelná, používající standardy s volně dostupnou specifikací, zpřístupněná za jasně definovaných podmínek užití výzkumných dat s minimem omezení a dostupná uživatelům při vynaložení minima možných nákladů. Otevřený přístup k výzkumným datům bývá zpravidla realizován prostřednictvím elektronických datových repozitářů. Výzkumná data musí být zpřístupněna ve formě, která další využití umožní jak z hlediska technického, tak **právního**. Přístup, využití, reprodukce a šíření dat musí být bezplatné.“*

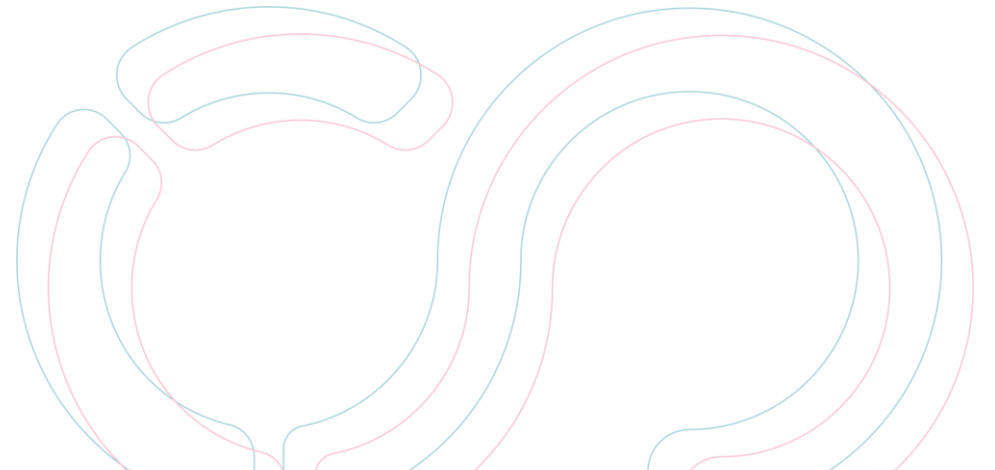
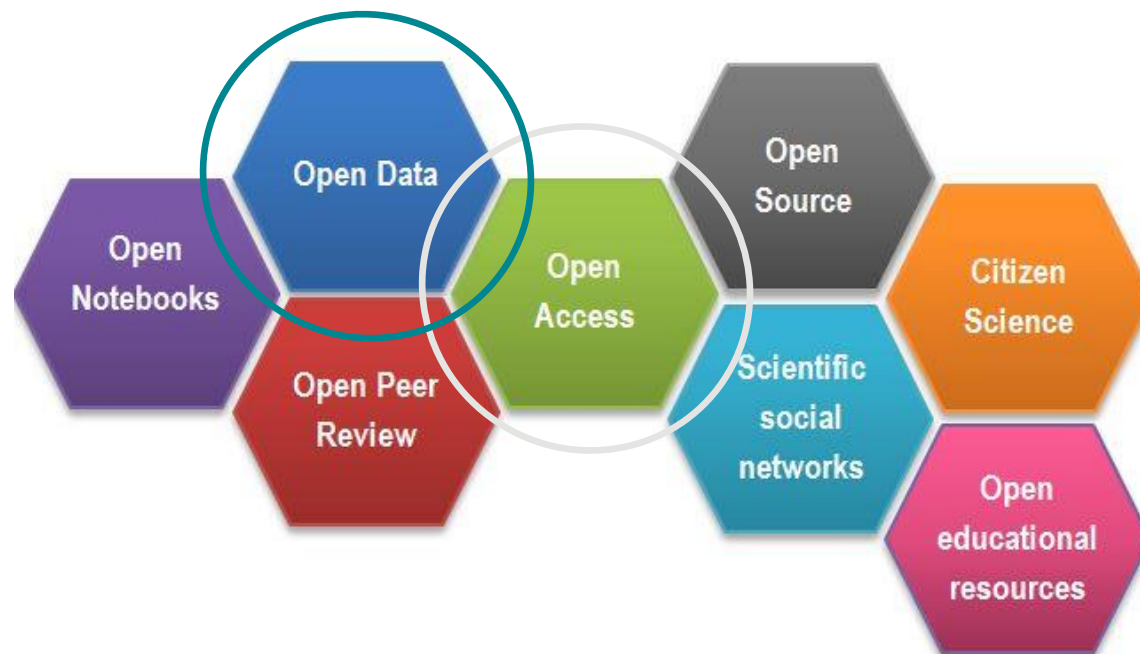
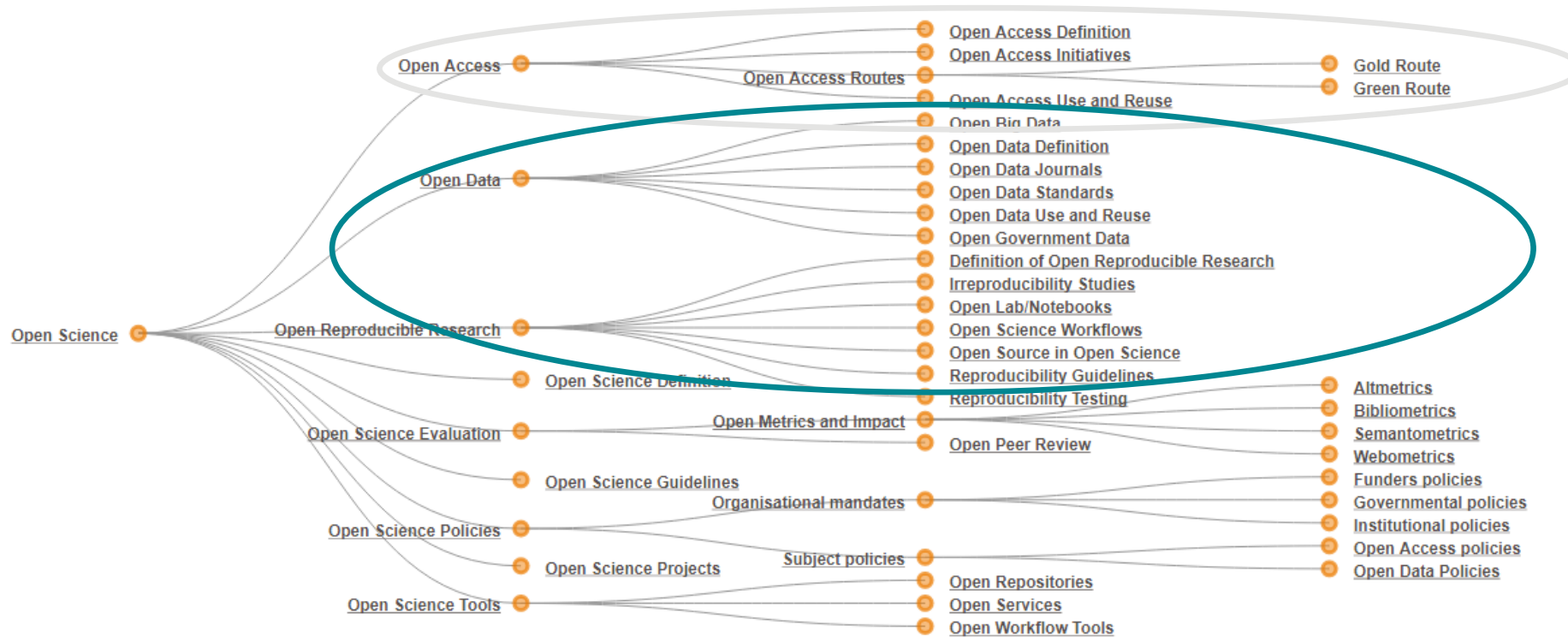

Schéma Open Science

Zdroj: <https://www.fosteropenscience.eu/node/1420>

Open/FAIR Data v rámci Open Science

Zdroj: <https://www.fosteropenscience.eu/foster#taxonomy>

Výzkumná data – 2 typy

1. Doprovodná data k publikaci

„Data potřebná k validaci výsledků ve vědecké publikaci a s nimi související metadata.“

2. Samostatné výzkumné sady

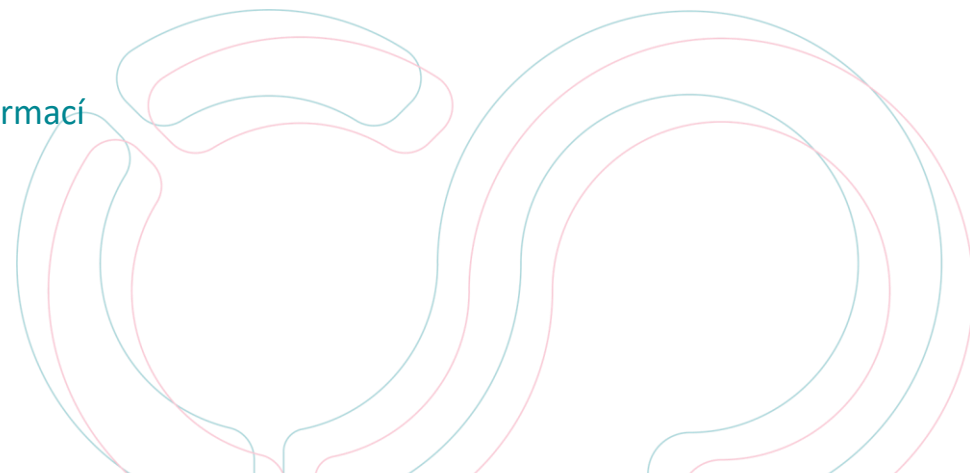
*„Další data a související metadata, která se pojí s daným výzkumným projektem“
(a jsou uvedena v tzv. Data Management Planu)*

Zdroj: H2020 Programme AGA – Annotated Model Grant Agreement Version 5.2 ze dne 26 června 2019. [online] s. 248. Dostupné z: http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/amga/h2020-amga_en.pdf

Open/FAIR Data v kostce

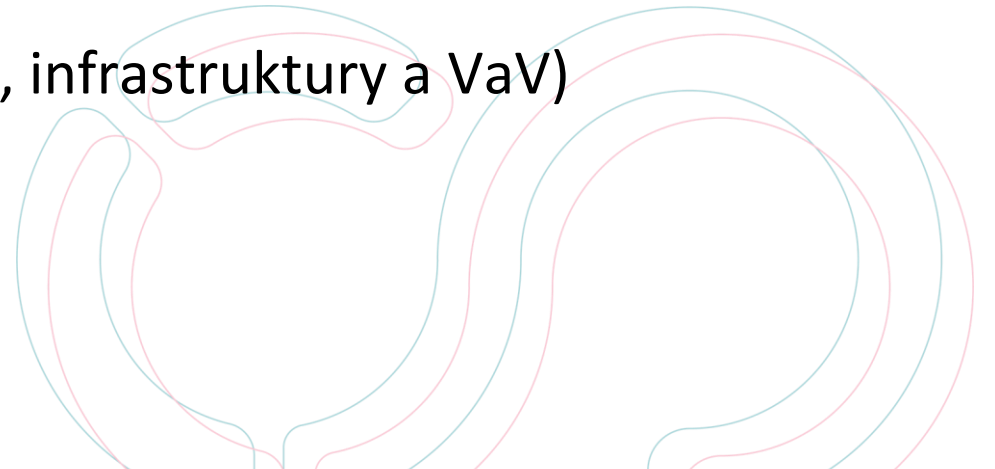
Výzkumná data stejně jako vědecké publikace zde vždy byly, jsou a budou. Otázkou je, v jaké formě...

- 1953 – DNA struktura (Watson a Crick)
- ...
- 2002 – První vědecký datový časopis (CODATA)
- 2003 – Směrnice ES 2003/98/ES, o opakovaném použití informací veřejného sektoru
- 2007 – OECD Principles and Guidelines for Access to Research Data from Public Funding
- 2014 – Open Research Data Pilot in H2020 pro vybrané obory
- 2016 – Amsterdam Open Science Call for Action (Holandské předsednictví)
- 2016 – Kodifikace FAIR principů: WILKINSON, Mark D. a kol. (53 autorů, Nature)
- 2017 – Open Research Data Pilot v H2020 pro všechny obory
- 2019 – Směrnice EU 2019/1024, o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru
- 2021 – Horizon Europe, TAČR Kappa
- 2022 – GAČR

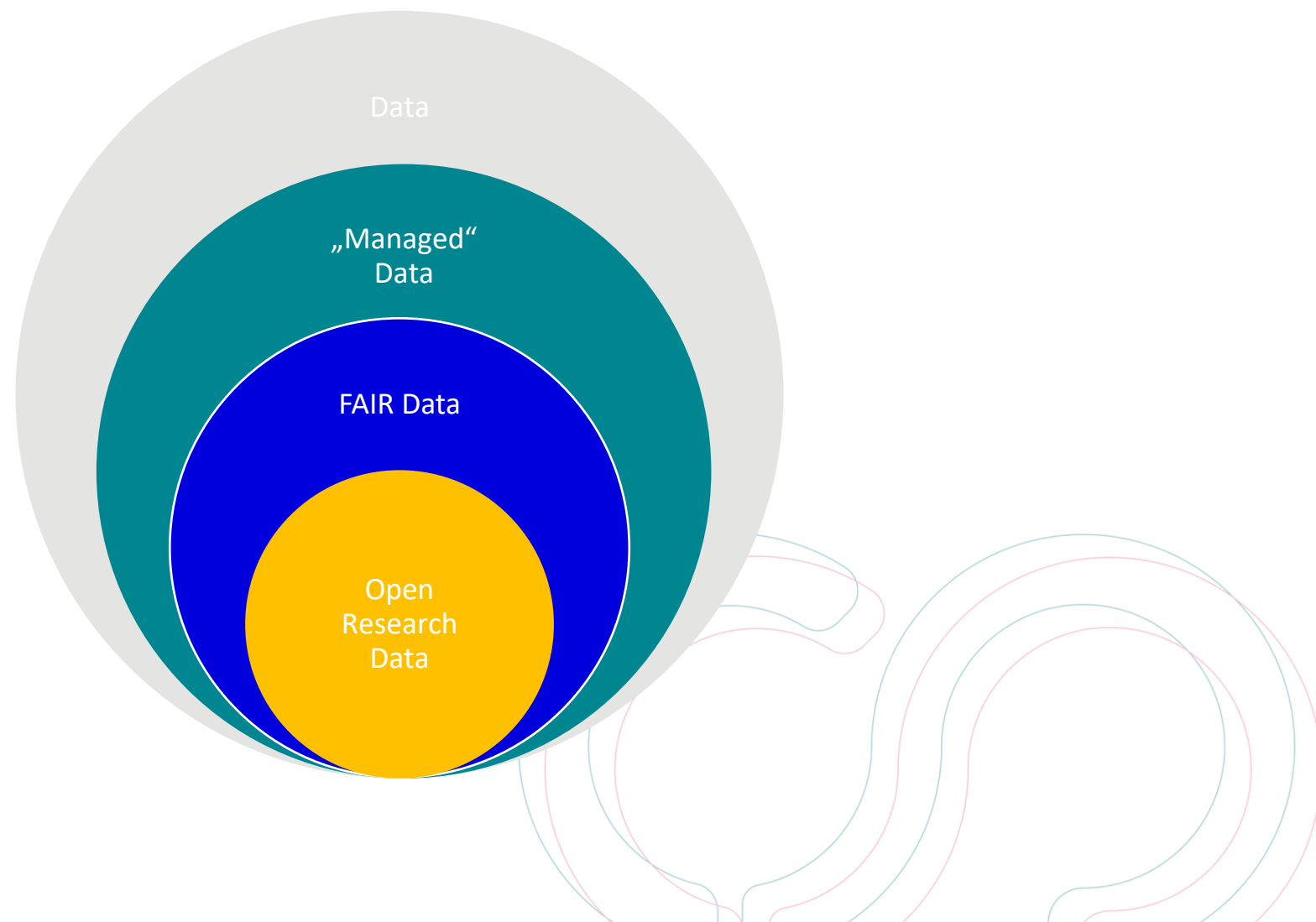

Kontext Open Science a výzkumných projektů

1. Strategické dokumenty (evropské, národní a institucionální strategické dokumenty)
2. Legislativní požadavky ([Open Data směrnice](#))
3. Grantové podmínky (Horizon Europe, TAČR, GAČR)
4. Vědecké potřeby (ukládání dat, nástroje podpory apod.)
5. Podpůrné mechanismy (podpora Open Science, infrastruktury a VaV)

Úrovně dat

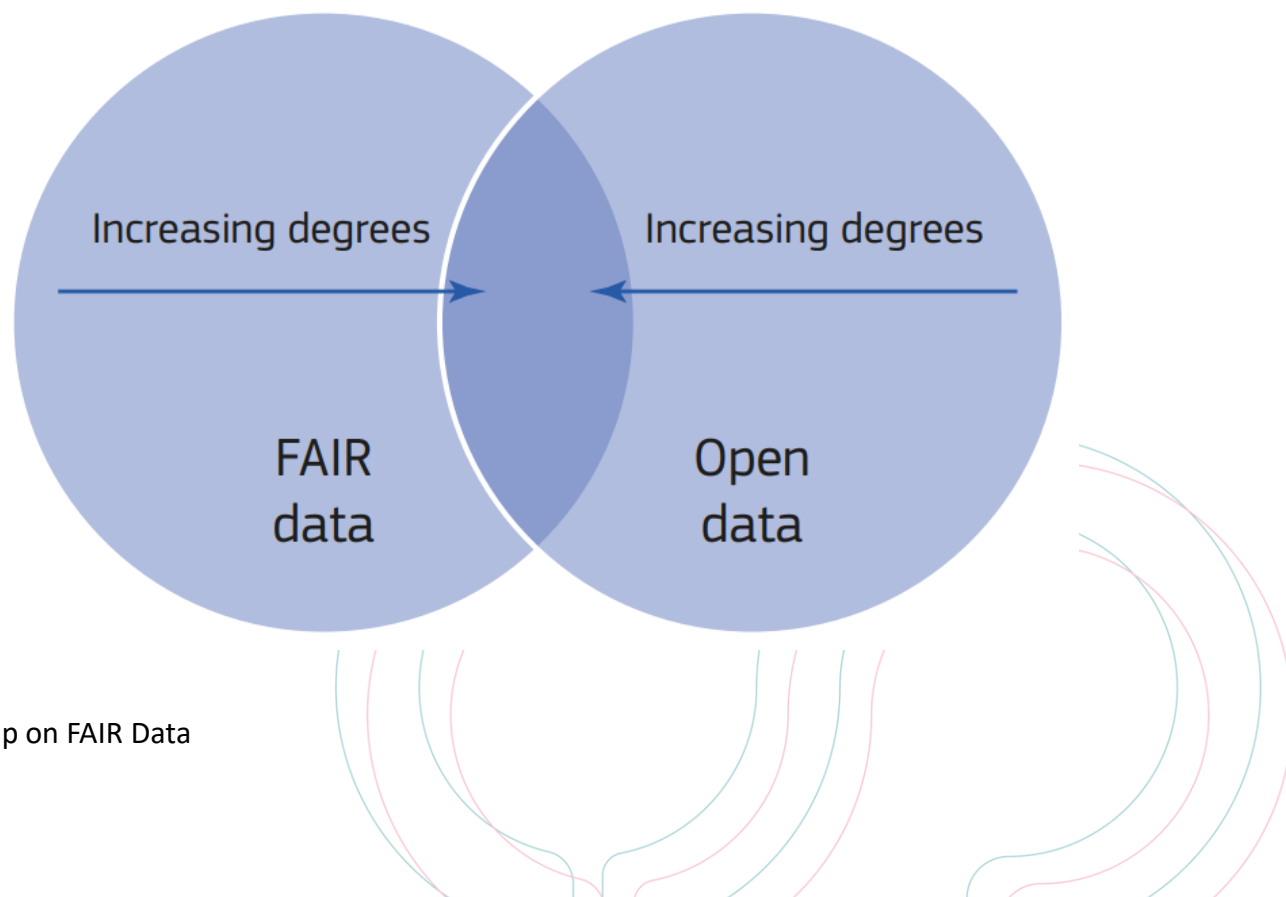

FAIR data

Otevřená data ↔ FAIR data

„As Open as Possible, as Closed as Necessary“

- Findable
- Accessible
- Interoperable
- Reusable

FAIR data -> R

R1. (Meta)data are richly described with a plurality of accurate and relevant attributes

R1.1. (Meta)data are released with a clear and accessible data usage license

R1.2. (Meta)data are associated with detailed provenance

R1.3. (Meta)data meet domain-relevant community standards

Zajištění interoperability vědeckých výstupů

Nutný pohled ze 3 úrovní:

1. Manažerská (strategická, metodická, standardy)
2. Technická (rezpozitář)
3. Právní (směrnice, ochranné režimy, licence CC)

Postavení vědeckých publikací a dat ve vědeckém procesu

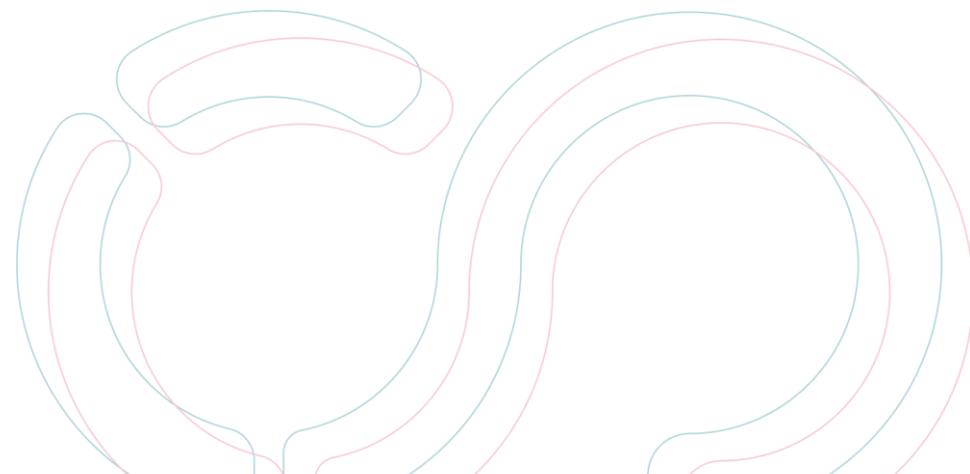
„DMP“

„A Data Management Plan (DMP) is a document that outlines from the start of the project the main aspects of the lifecycle of research outputs, notably including data.

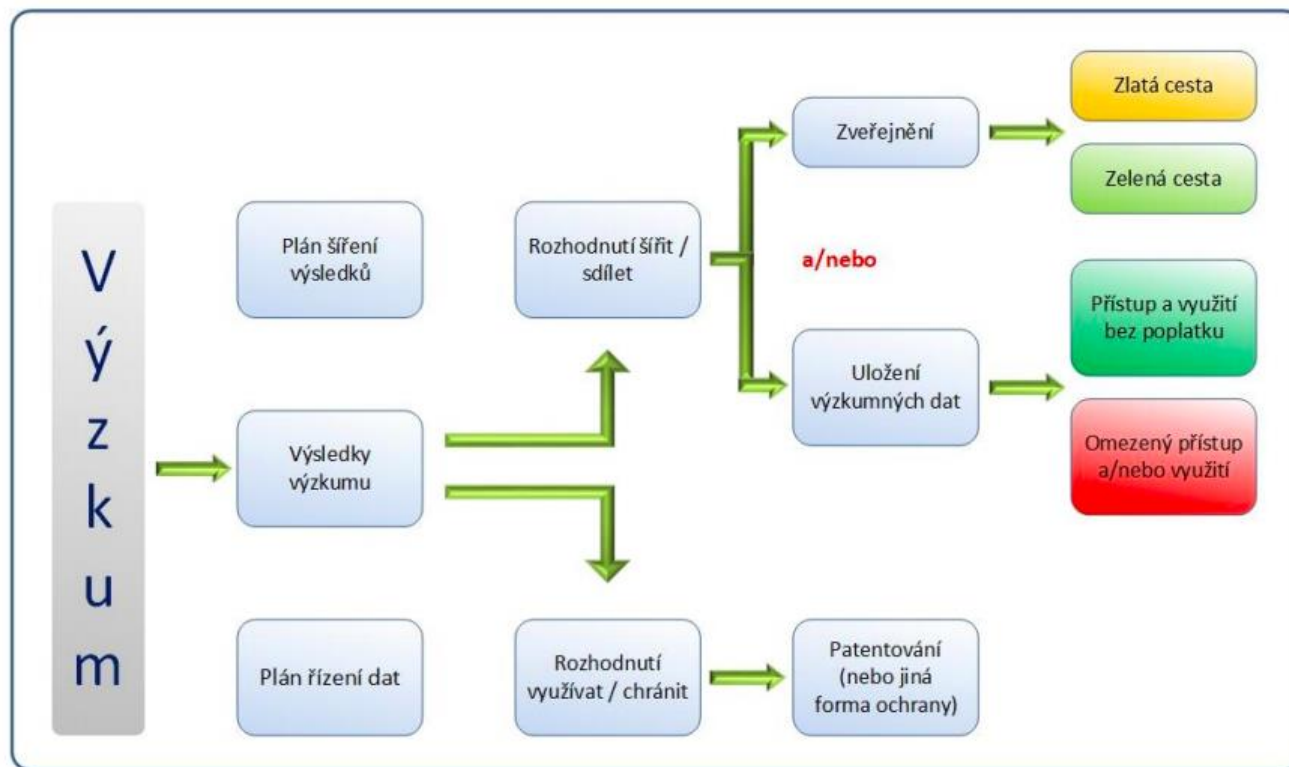
Writing a DMP is an activity directly linked to the methodology of the research, i.e. good data management will make the work more efficient/save time, contribute to safeguarding information and to increasing the impact and the value of the data among the beneficiaries and others, during and after the research.“

„[AGMA Horizon Europe, p. 157](#)“

Princip „as open as possible,
as closed as necessary“

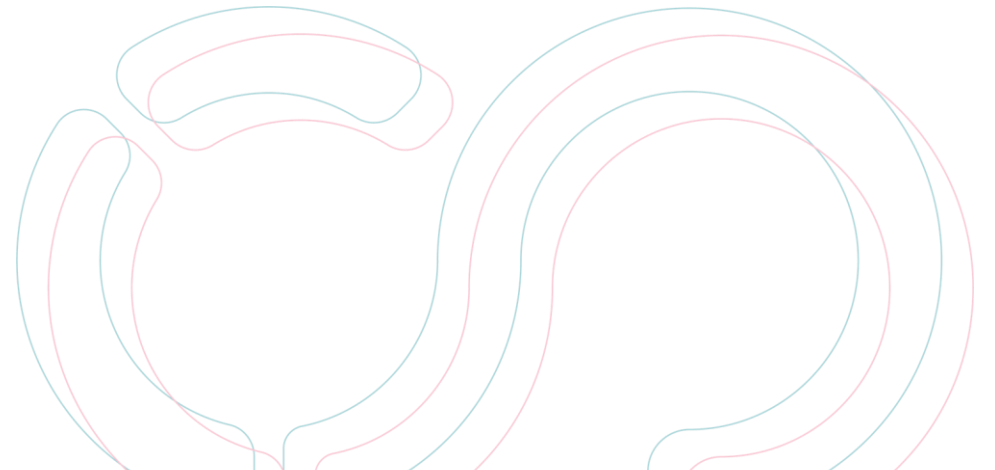
Komericializace výzkumu vs. Open Science

Obrázek 1: Schéma šíření vědeckých výsledků v režimu otevřeného přístupu

Zdroj: [Akční plán Národní strategie otevřeného přístupu k vědeckým informacím \(2019\)](#)

Právo

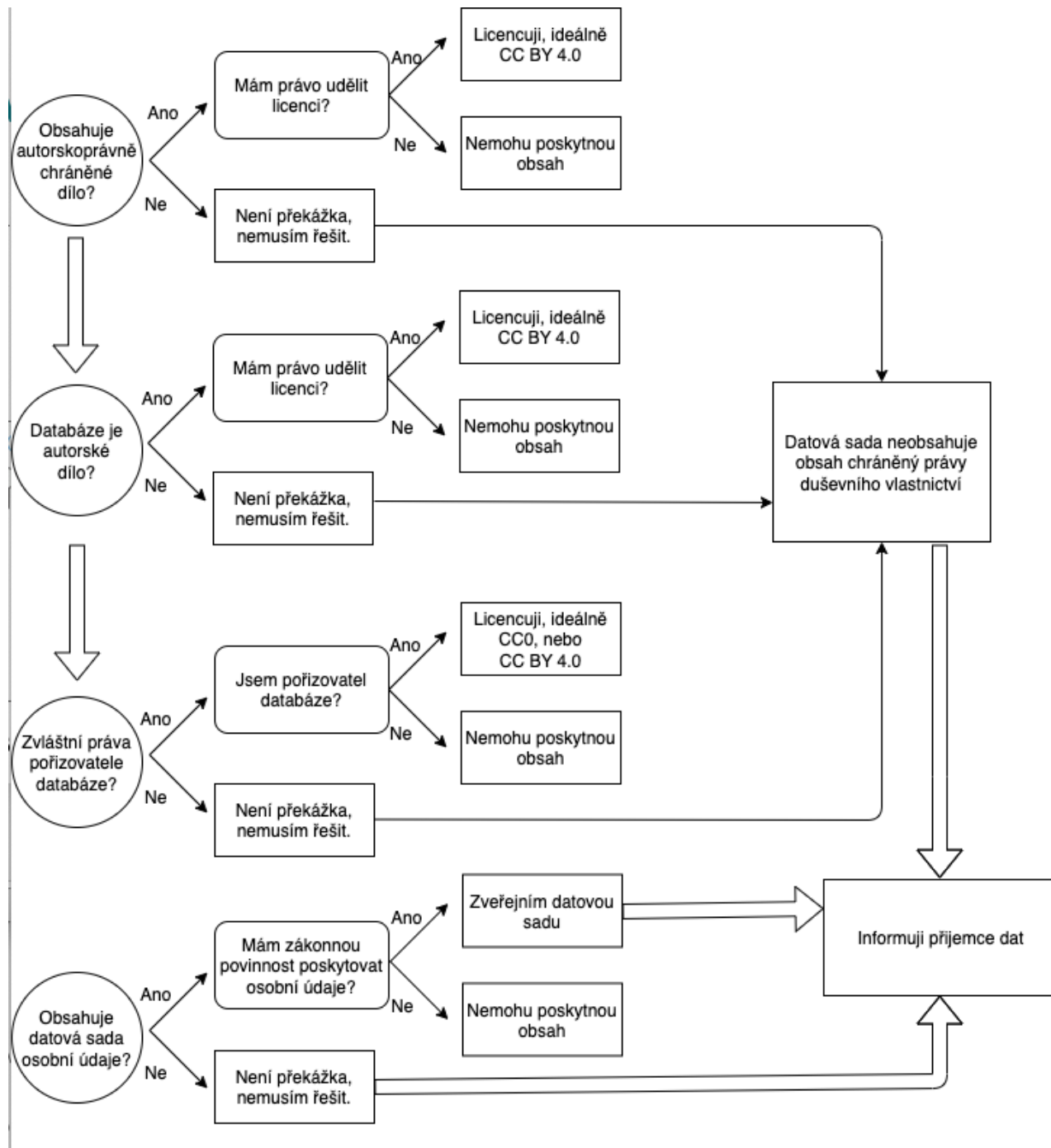

Výzkumná data a právo

1. Autorské právo a určení autorského díla
2. Zaměstnanecká díla
3. Spoluautorství
4. Databázové právo
5. Licence CC a další
6. Ochrana osobních údajů
7. Odpovědnost instituce
8. **Propojení výše uvedeného dohromady**

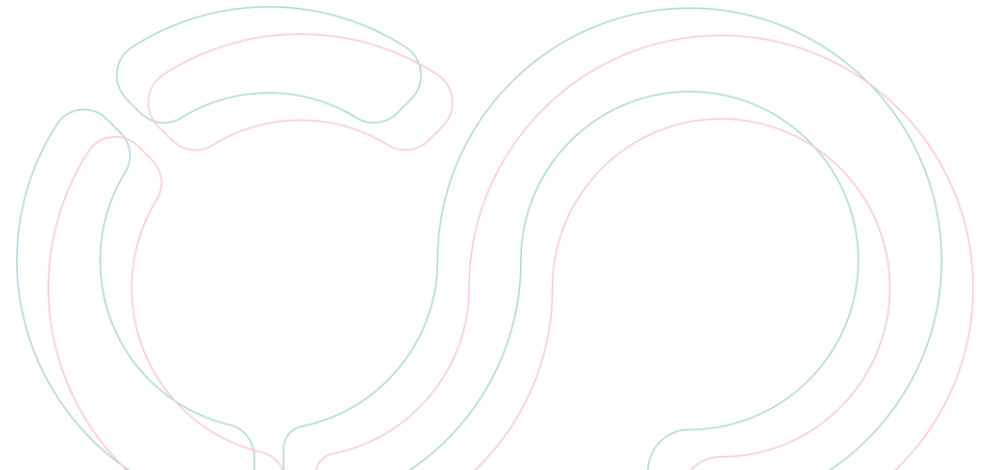
Výzkumná data a právo

Open Science je pořád jen Science

Otevřená věda = pořád ta stejná věda, jen transformovaná na možnosti 21. století

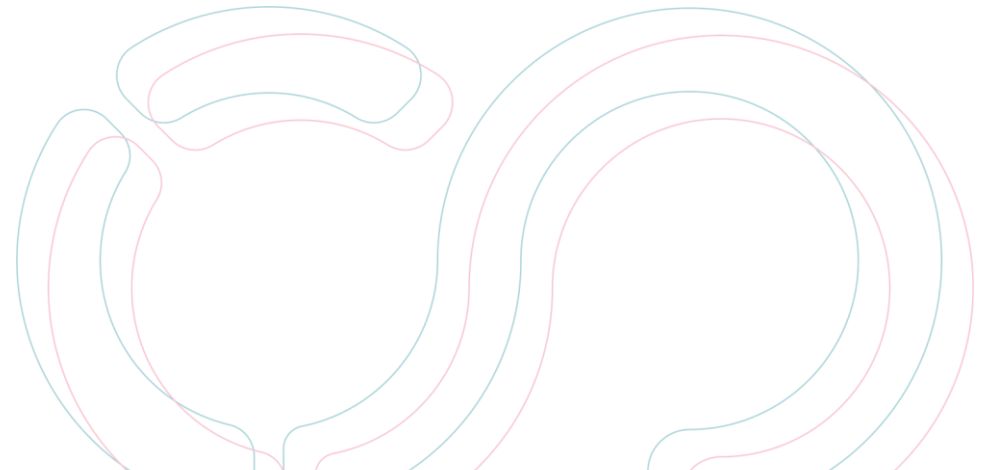
Další informace: <https://genomebiology.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13059-015-0669-2>

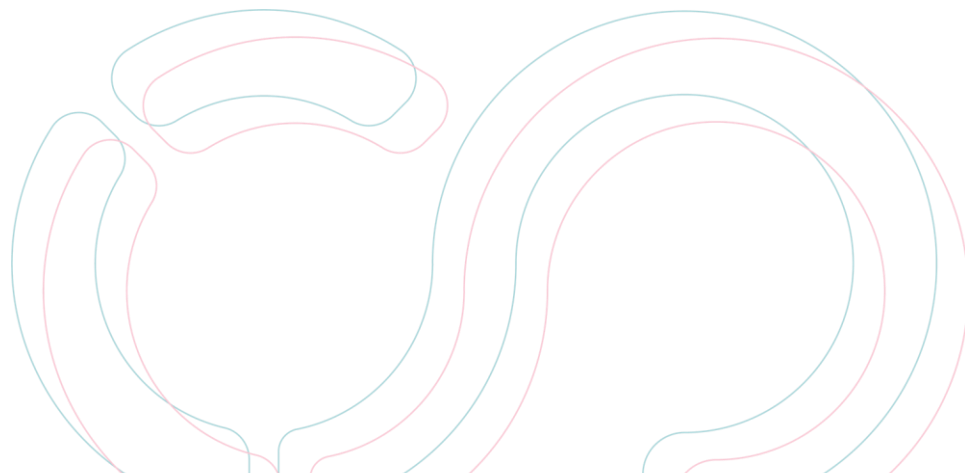
Otevřenost jako forma zveřejnění

*„Znalosti jsou **otevřené**, pokud k nim může kdokoliv volně přistupovat, používat je, upravovat a sdílet je – za podmínek, které nejvíce zabezpečí zachování původu, tedy vlastnictví a otevřenosti.“*

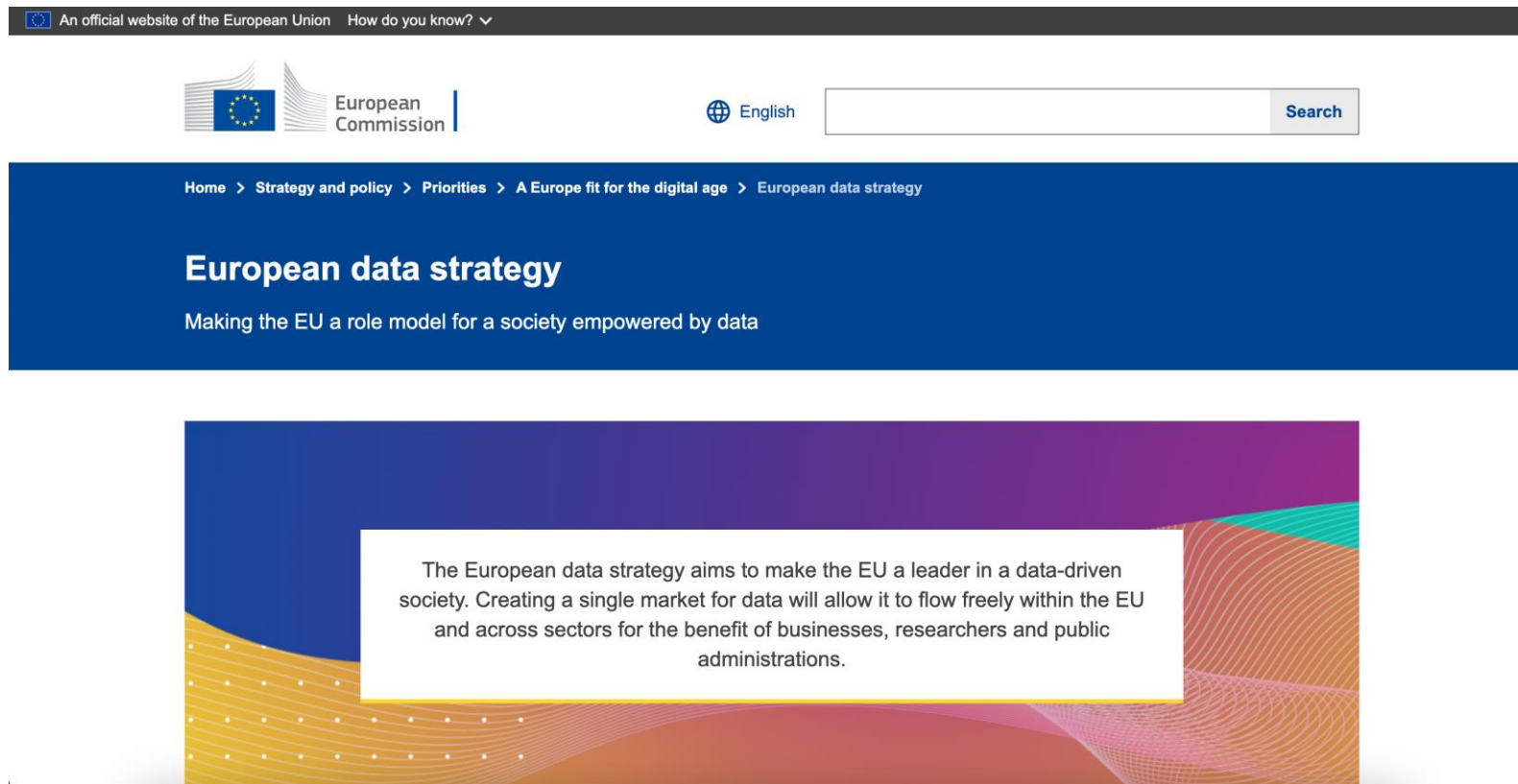
-> Open Access je nejen označení pro sdílení publikací bez omezení, ale i označení pro typ režimu zpřístupnění

PROČ?

European Data Strategy

Coffe Break

10:00-10:15

Právní aspekty správy výzkumných dat

9.10.2023

Brno

Spolufinancováno
Evropskou unií

Data a osobní údaje

Právní aspekty správy výzkumných dat

Jakub Míšek

9.10.2023

Brno

Spolufinancováno
Evropskou unií

Přestávka na oběd

12:15-13:15

Právní aspekty správy výzkumných dat

9.10.2023

Brno

Spolufinancováno
Evropskou unií

Místa na oběd v okolí

- Česká kuchyně: Na Solnici, Solniční 145/8
- Česká kuchyně: Pivnice U Čápa, Obilní trh 68/10
- Italská kuchyně: La Famiglia, Údolní 306/4
- Asijská kuchyně: Restaurace Zlatá miska, Marešova 305/14
- Vege, vegan: Restaurace Zdravý život, Jaselská 194/1

Data a duševní vlastnictví

Právní aspekty správy výzkumných dat

Lucie Smolka

9.10.2023

Brno

Spolufinancováno
Evropskou unií

Coffe Break

15:15-15:30

Právní aspekty správy výzkumných dat

9.10.2023

Brno

Spolufinancováno
Evropskou unií

Závěrečná diskuze, otázky a odpovědi

Právní aspekty správy výzkumných dat

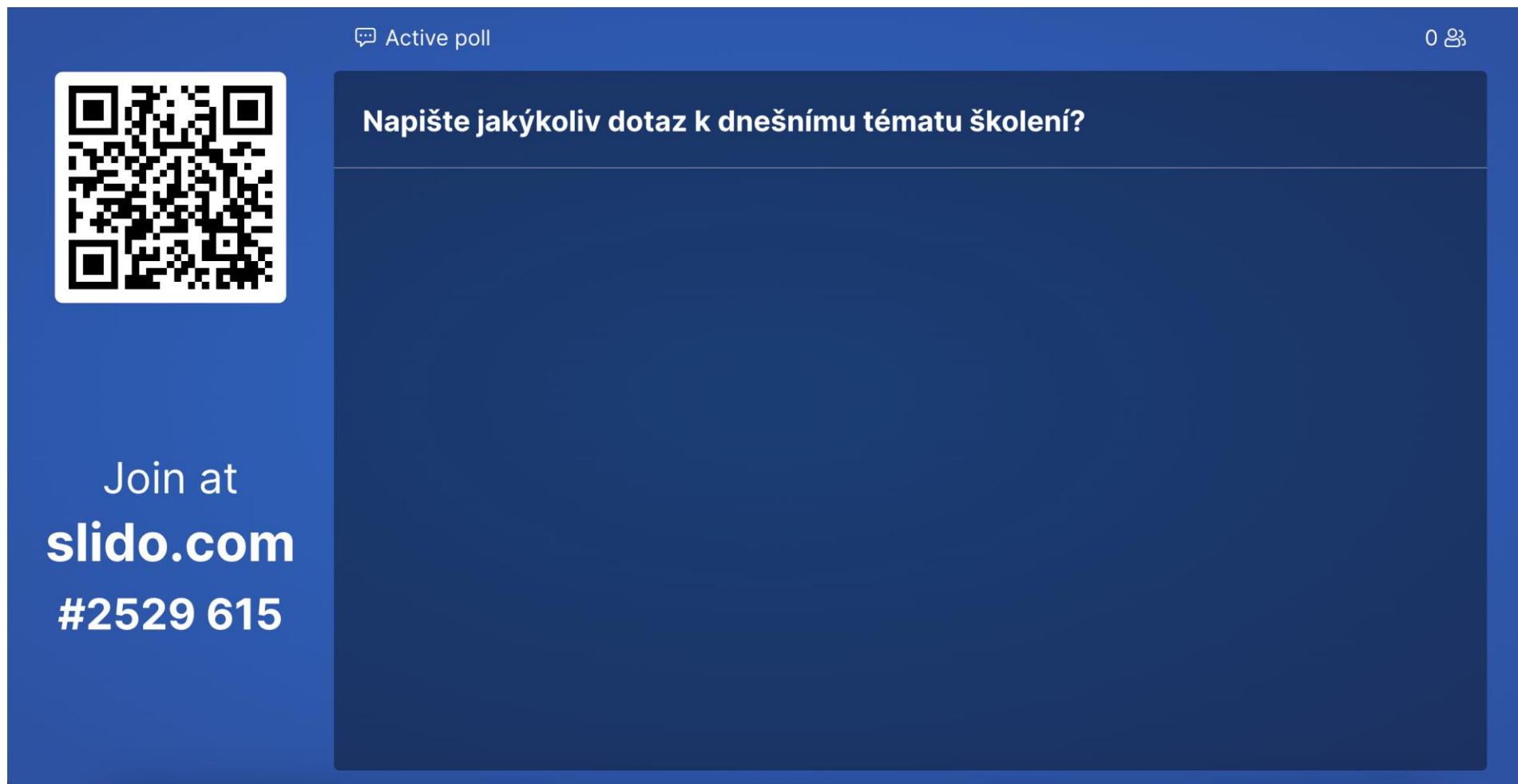
Jiří Marek

9.10.2023

Brno

Spolufinancováno
Evropskou unií

Active poll 0

Napište jakýkoliv dotaz k dnešnímu tématu školení?

Join at
slido.com
#2529 615

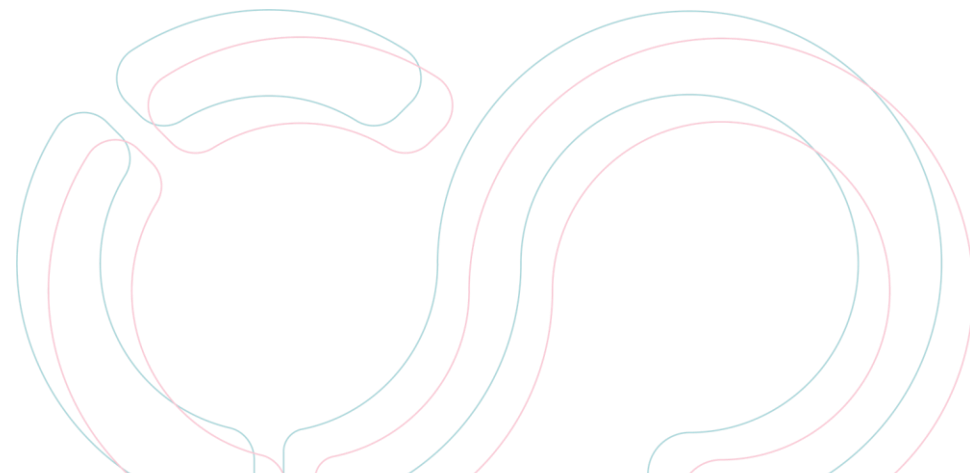
Co je potřeba řešit?

1. Typy právních režimů

1. Autorskoprávní ochrana díla (prvku databáze)
2. Autorskoprávní ochrana databáze (tzv. „kreativní databáze“)
3. Databázová ochrana databáze (tzv. „nekreativní databáze“)
4. Ochrana osobních údajů (zejména GDPR)
5. Ochrana know-how/komericializace (tam, kde ostatní ochrany nejsou nebo nestačí)
6. **Propojení výše uvedeného dohromady**

2. Typy právních jednání

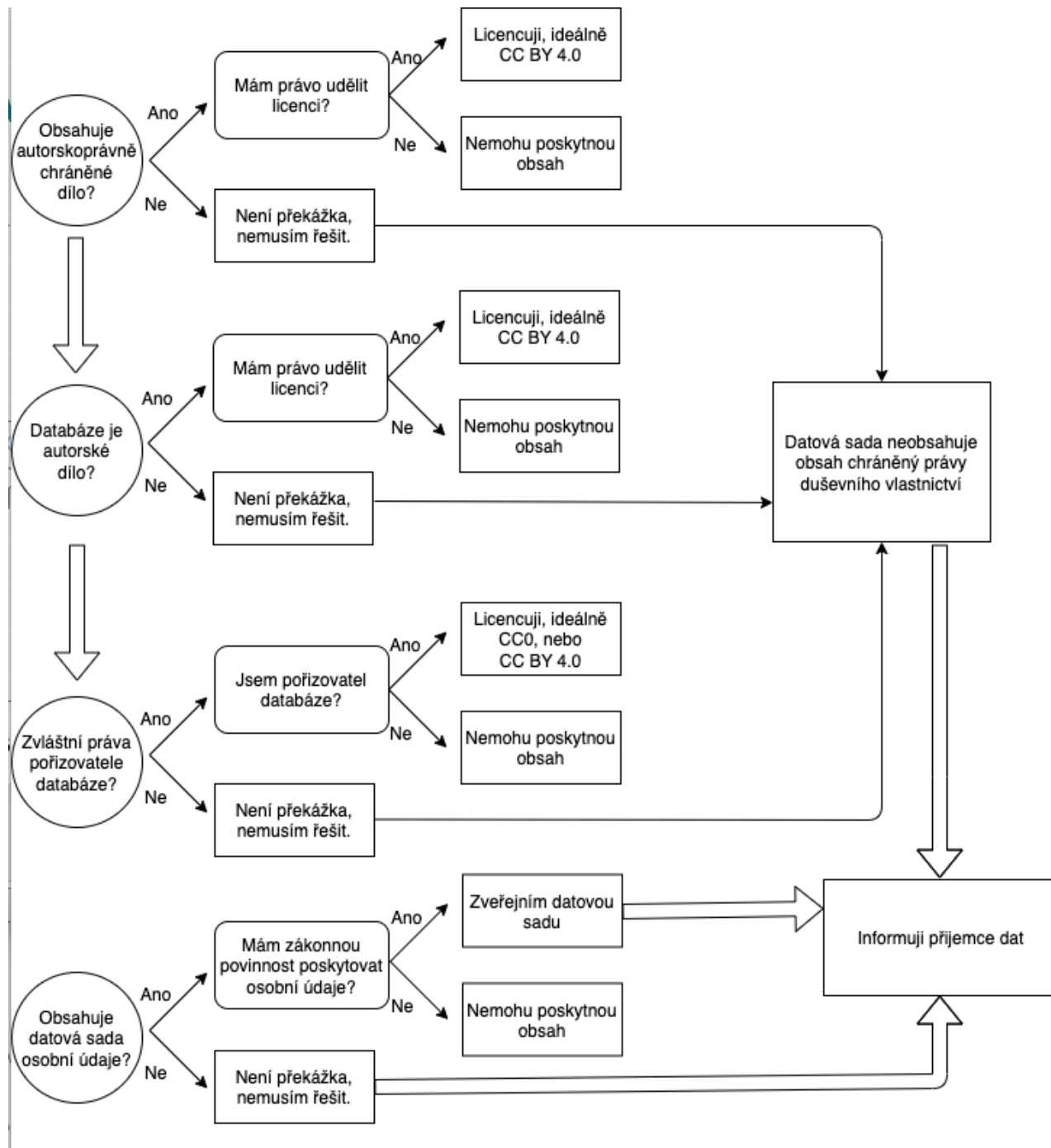
1. „Dovnitř“ instituce
2. „Vně“ instituce

Výzkumná data a právo

Zdroj: [Stanovení podmínek užití otevřených dat](#)

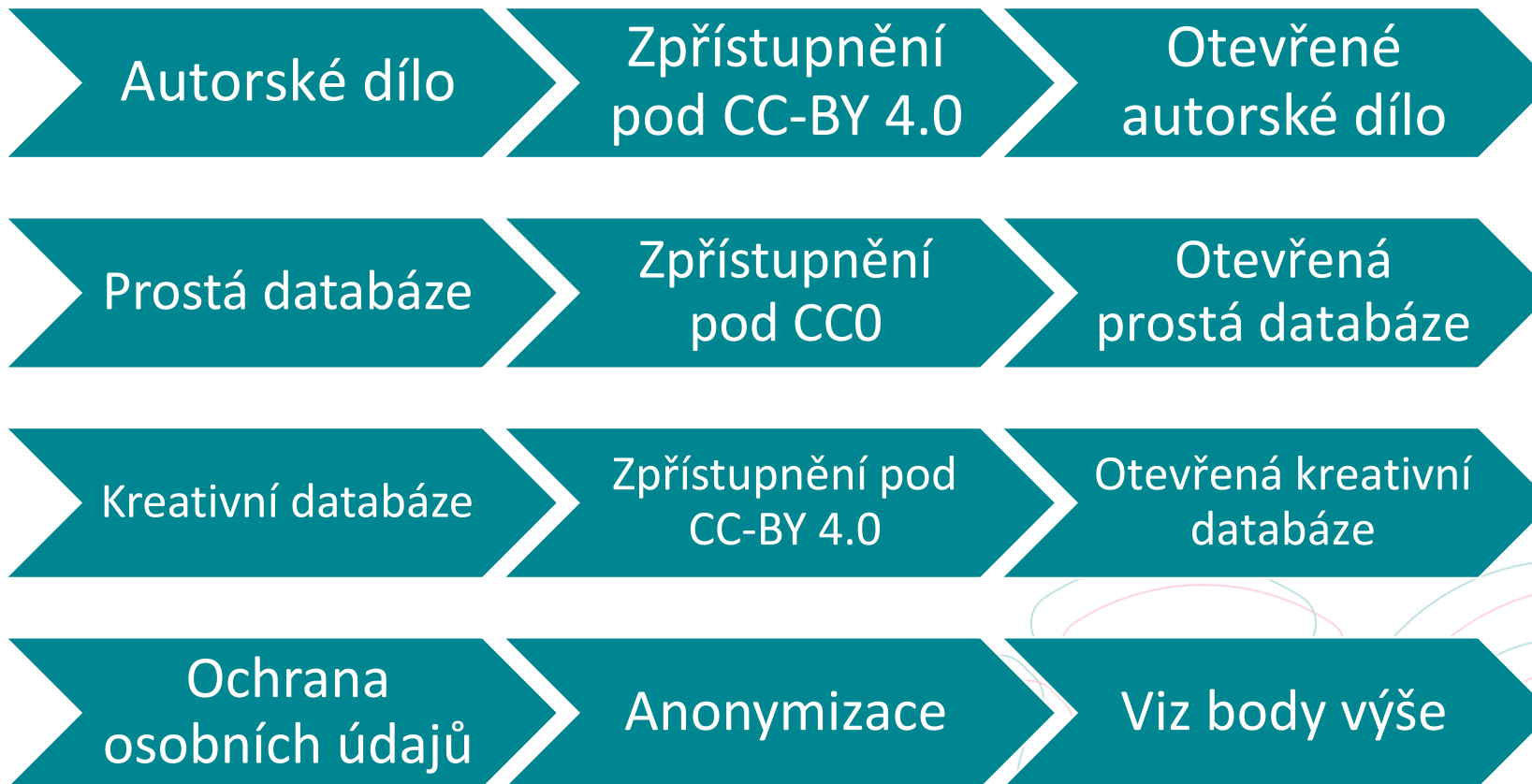
Právní aspekty správy výzkumných dat, 9.10.2023, Brno

Prakticky tak mohou vzniknout tyto situace (bez OÚ):

	Autorskoprávní ochrana prvků databáze	Autorskoprávní ochrana databáze (originální databáze)	Ochrana zvláštním právem pořizovatele databáze (sui generis databáze)
Situace 1	X	X	X
Situace 2	X	X	-
Situace 3	X	-	X
Situace 4	X	-	-
Situace 5	-	-	X
Situace 6	-	X	X
Situace 7	-	X	-
Situace 8	-	-	-

Otevírání výzkumných dat

Popis jednotlivých částí životního cyklu výzkumných dat

- 1. Experiment-Data nexus:** návrh experimentu na základě existujících poznatků a dat, naplánování datového managementu, návrh podmínek umožňující následné sdílení vzniklých dat, návrh sběru dat vzniklých v rámci experimentu
- 2. Vznik dat experimentu:** vznik vědeckých dat v rámci konkrétní aplikace vědecké metody, **získání dat od třetích stran za účelem experimentu**
- 3. Primární zpracování dat:** primární zpracování surových dat představující jejich čištění od šumu, vznik dokumentace dat (vznik metadat popisující jednotlivá vědecká data), převod do potřebných formátů.
- 4. Sekundární zpracování dat:** zpracování primárně zpracovaných dat za účelem vyvození analýzy, anonymizace dat pro účely následné analýzy, interpretace dat, vyhodnocení závěrů experimentu, příprava dat pro účely publikace a další
- 5. Uchovávání dat:** správné dlouhodobé uchování potřebných vědeckých dat vzniklých v rámci konkrétní aplikace vědecké metody zahrnující zejména technické zpracování vědeckých dat a přípravu dat na jejich dlouhodobé uchování
- 6. Otevřené zpřístupnění dat:** zpřístupnění vědeckých dat dle principů ORD (zajištění právní, technické a manažerské otevřenosti a interoperability dat)
- 7. Opakované použití dat:** využití dat pro další výzkum nebo další účely, míra opakovaného použití dat je dána mírou zpřístupnění dat v bodě. č. 6

Zdroj: CORTI, Louise et. al. *Managing and sharing research data: a guide to good practice*. 1 ed. London: Sage Publications, 2014. p. 17. ISBN 978-1-4462-6726-4.

Zajištění interoperability vědeckých výstupů

Nutný pohled ze 3 úrovní:

1. Manažerská (strategická, metodická, standardy)
2. Technická (repozitář)
3. Právní (směrnice, ochranné režimy, licence CC)

Postavení vědeckých publikací a dat ve vědeckém procesu

Právo a EOSC CZ

- **Národní metadatový adresář (NMA)**

- Klíčová komponenta, zajišťující vyhledatelnost a interoperabilitu dat
- Pracovní skupina „**Metadata**“
- Vazba na všechny ostatní aktivity v rámci NDI
- Centrálně spravovaná komponenta
 - NTK (IPs CARDS) a e-INFRA CZ (IPs EOSC CZ)

- **Národní repozitářová platforma (NRP)**

- Páteř NDI, zajišťuje úložnou kapacitu a související služby (**AAI**, PIDs, DMP, ...)
- Definice standardů/rozhraní pro napojení
- Pracovní skupiny „**Architektura**“ a „**Základní služby**“
- Realizace v rámci širšího konsorcia s předpokládanou koordinací e-INFRA CZ (CESNET)

Právo a EOSC CZ

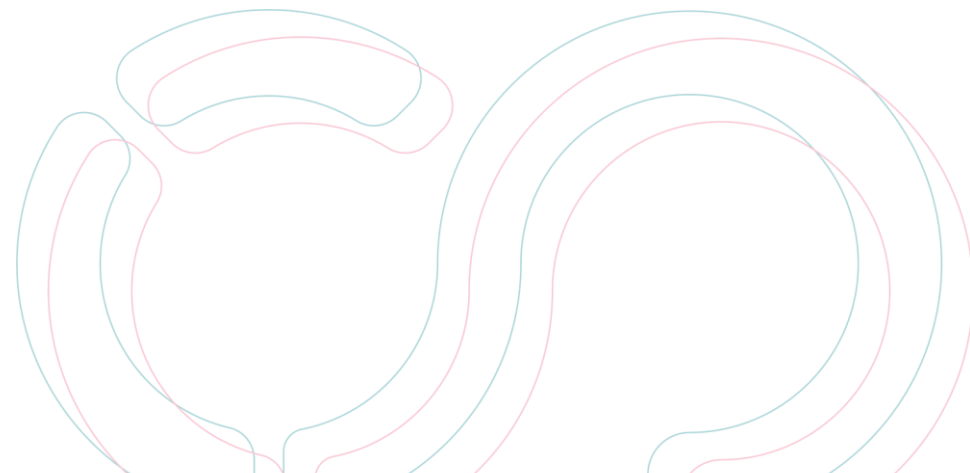
- **Lidské zdroje**

- Průřezová (horizontální) aktivita
- Pracovní skupina „**Vzdělávání**“
- Podpora v rámci prakticky všech zvažovaných projektů

- **Existující tematické (oborově-vědní) repozitáře**

- Podpora existujících aktivit a repozitářů (zejména v infrastrukturách)
 - Zajištění kontinuity, podpora dlouhodobé udržitelnosti
- Podpora nových oborově specifických potřeb
 - Ne nové (na zelené louce), ale s využitím kapacity NRP
- Sjednocení s požadavky NMA a NRP
 - Zajištění plné **interoperability** na technické i logické (metadatové) úrovni

- **Specifická péče o citlivá data**

Děkujeme Vám za pozornost!

E: info@eosc.cz

W: www.eosc.cz

Spolufinancováno
Evropskou unií